

Strokovni članek
UDK 346.546(497.4)

Konkurenčno pravo in ZGD-1

DR. BORUT BRATINA,
*izredni profesor na Ekonomsko-
poslovni fakulteti Univerze v Mariboru*

1. Uvod

Temeljna statusna korporacijska pravila ustanovitve in poslovanja gospodarskih družb in drugih gospodarskih subjektov ter njihova statusna preoblikovanja v Sloveniji ureja Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 42/2006 (ZGD-1), 10/2008 (ZGD-1A), 68/2008 (ZGD-1B), 42/09 (ZGD-1C) in 65/09 (ZGD-1-UPB3).

Državni zbor RS pa je 1. aprila 2008 sprejel prenovljeni in spremenjeni Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence (ZPOmK-1, Uradni list RS, št. 36/2008), ki je začel veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu (11. 4. 2008), to je 26. 4. 2008. S tem zakonom se v slovenski pravni red v celoti prenaša evropska pravna ureditev iz Uredbe 1/2003/ES o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 Pogodbe ES in Uredba 139/2004/ES o nadzoru koncentracije podjetij.

Ta zakon (ZPOmK-1) tako ureja omejevalna ravnanja, koncentracije podjetij,¹ oblastna omejevanja konkurence in ukrepe za preprečitev omejevalnih ravnanj in koncentracij, ki bistveno omejujejo učinkovito konkurenco. Prav prosta konkurenca na enotnem notranjem trgu EU je eden izmed ekonomskih temeljev EU, ki naj omogoči uveljavitev štirih temeljnih svoboščin (prost pretok blaga, storitev, kapitala in ljudi).

¹ ZPOmK-1 uporablja izraz podjetje, ki ga v 3. členu definira: »Podjetje je subjekt, ki opravlja gospodarsko dejavnost, ne glede na njegovo pravnoorganizacijsko obliko in lastninsko pripadnost ...« ZGD-1 pa v 3. členu definira pojem gospodarska družba: »Po tem zakonu (torej po ZGD-1) je gospodarska družba pravna oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost.« Iz navedenega lahko sklenemo, da je gospodarska družba ena izmed (najpomembnejših) pravnoorganizacijskih oblik podjetij.

V zadnjem času je pristojni državni organ za uveljavitev določil tega zakona, to je Urad Republike Slovenije za varstvo konkurence (v nadaljevanju UVK), začel nekaj odmevnih postopkov na podlagi ZPOmK-1, kar je seveda povzročilo večje zanimanje strokovne in druge javnosti.

Najpomembnejša slovenska podjetja so v pravnoorganizacijski obliki kapitalskih družb, to je delniških družb (d. d.) in družb z omejeno odgovornostjo (d. o. o.). Za kapitalске družbe je značilna ločitev lastniške in upravljalске funkcije, kar pomeni, da imajo kapitalске družbe posebne organe, ki vodijo, zastopajo, nadzirajo in upravljajo te družbe, pri čemer so njihove pristojnosti praviloma že zakonsko razmejene. V d. d. tako imamo organe vodenja ali nadzora, ki so lahko uprava in nadzorni svet v dvotirnem sistemu upravljanja ali upravni odbor v enotirnem sistemu. Delničarji pa svoje članske upravljalске pravice uresničujejo praviloma na skupščini. Uprava (sestavljena iz direktorjev) vodi posle družbe samostojno, na lastno odgovornost in v dobro družbe ter zastopa in predstavlja družbo. To so izvirne (zakonske) pristojnosti uprave, ki jih družba ali delničarji ne morejo omejiti. Peti odstavek 281. člena ZGD-1 posebej prepoveduje, da bi se vodenje poslov preneslo na nadzorni svet. Nadzorni svet lahko le daje soglasje k posameznim poslom uprave. Prav tako zakon prepoveduje, da bi skupščina odločala o vprašanih vodenja poslov, razen če tega ne zahteva uprava sama (šesti odstavek 293. člena ZGD-1).

Smiselno enako velja v primeru enotirnega sistema, ko je pač upravni odbor pristojen voditi družbo in nadzirati izvajanje njenih poslov ter zastopati in predstavljati družbo. Lahko pa upravni odbor prenese vodenje poslov in zastopanje ter predstavljanje družbe na izvršne direktorje, ki jih lahko imenuje izmed svojih članov ali tretjih oseb. Pri tem je pomembna razlika v samostojnosti in neodvisnosti izvršnih direktorjev v primerjavi s člani uprave, saj morajo v skladu s petim odstavkom 290. člena ZGD-1 izvršni direktorji pri opravljanju nalog upoštevati navodila in omejitve, ki jim jih postavljajo skupščina družbe, upravni odbor, statut in poslovnik o delu izvršnih direktorjev. Teh omejitev člani uprave nimajo.

Navedeno je pomembno pri opredelitvi odgovornosti članov posameznih organov, ki odločajo v d. d. ali d. o. o. Za vse člane organov vodenja ali nadzora 263. člen ZGD-1 jasno določa, s kakšno skrbnostjo morajo opravljati svoje naloge (skrbnost vestnega in poštenega gospodarstvenika) in kakšna je njihova odgovornost. Člani organov vodenja ali nadzora so solidarno odgovorni družbi za škodo, ki je nastala kot posledica kršitve njihovih nalog, razen če dokažejo, da so pošteno in vestno izpolnjevali svoje dolžnosti. Svoje odgovornosti so razbremenjeni tudi, če dejanje, s katerim je družbi povzročena škoda, temelji na zakonitem skupščinskem sklepu.

2. Urad Republike Slovenije za varstvo konkurence – UVK

Urad je organ, ki je pristojen za nadzor nad izvajanjem ZPOmK-1 ter 81. in 82. člena Pogodbe ES. Tako urad spremlja in analizira razmere na trgu, če so pomembne za razvijanje

učinkovite konkurence, vodi postopke in izdaja odločbe v skladu z zakonom in po potrebi daje svoja mnenja parlamentu in vladi o splošnih vprašanjih iz svoje pristojnosti.

Pristojnosti urada lahko razdelimo na naslednja področja:

1. Presoja omejevalnih sporazumov in zlorabe prevladujočega položaja
2. Presoja koncentracije podjetij
3. Prekrškovni organ o prekrških zaradi kršitve ZPOmK-1 in določb 81. in 82. člena Pogodbe ES
4. Vlada lahko tožbe pred pristojnimi sodišči za ugotovitev ničnosti prepovedanih sporazumov in prepovedanih dejanj v zvezi s koncentracijo podjetij

V smislu 13. člena ZPOmK-1 je urad pri izvajanju svojih nalog in pristojnosti neodvisen in samostojen. Urad vodi direktor, ki odgovarja za njegovo dejavnost. Za odločanje v upravnem postopku in postopku o prekršku se vsakokrat oblikuje senat za odločanje, ki ga sestavljajo direktor kot predsednik in dve osebi, zaposleni na uradu, ki ju določi direktor urada.

3. Omejevalna ravnanja

V 6. členu ZPOmK-1 je najprej v prvem odstavku določena generalna klavzula prepovedanih omejevalnih sporazumov² in nato so v drugem odstavku še primeroma naštet primeri omejevalnih sporazumov.³ Omejevalni sporazum torej obstaja le takrat, kadar so kumulativno izpolnjeni vsi elementi iz generalne klavzule. Po vzoru evropske zakonodaje določba zajema tako vertikalne (pogodba med dobaviteljem – proizvajalcem in kupcem – potrošnikom) kot tudi horizontalne sporazume (pogodba med dobavitelji – proizvajalci ali med kupci).

S pojmom sporazum niso mišljene le zavezujoče pogodbe, temveč se lahko le-ta pojavlja tudi v obliki neformalnih pogodb, kot splošni pogoji poslovanja, kot pravila v okviru združenj podjetij, lahko pa se pojavlja zgolj v obliki enotnega ravnanja subjektov na trgu, ki so sicer konkurenti. Sporazum je omejevalen (in torej prepovedan), če je namenjen preprečevanju, omejevanju ali izkrivljanju konkurence (to je hkrati cilj takega sporazuma) ali pa mora de-

² Prepovedani in nični so sporazumi med podjetji, sklepi podjetniških združenj in usklajena ravnanja podjetij, katerih cilj ali učinek je preprečevati, omejevati ali izkrivljati konkurenco na ozemlju Republike Slovenije.

³ Zlasti je prepovedano:

- neposredno ali posredno določati nakupne ali prodajne cene ali druge poslovne pogoje;
- omejevati ali nadzirati proizvodnjo, prodajo, tehnični napredek ali naložbe;
- določati v razmerjih z drugimi sopogodbeniki neenake pogoje za primerljive posle, če je s tem sopogodbenik postavljen v konkurenčno slabši položaj;
- za sklenitev pogodbe zahtevati, da sopogodbeniki sprejmejo še dodatne obveznosti, ki po svoji naravi ali glede na trgovinske običaje niso povezane s predmetom te pogodbe;
- razdeliti trg ali vire nabave med udeleženci.

jansko povzročiti takšen učinek. Če se lahko ugotovi protipraven namen sporazuma (to je preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence), je ta ničen sam po sebi in ni potrebno dokazovati učinkov. Če pa sporazum ni bil sklenjen s protikonkurenčnim namenom, je treba njegove učinke na določenem trgu ugotoviti z ekonomsko analizo stanja pred in po njegovi sklenitvi.

V praksi se lahko zgodi, da imajo navedeni sporazumi elemente, ki so koristni za potrošnike (izboljšanje proizvodnje ali razdelitve dobrin ali ki pospešujejo tehnični in gospodarski razvoj in pri tem zagotavljajo potrošnikom pravičen delež doseženih koristi; npr. nižjo ceno, višjo kvaliteto, večjo količino ...). Toda takšni »koristni sporazumi« vseeno ne smejo udeležnim podjetjem nalagati omejitev, ki niso nujne za doseganje navedenih ciljev, in dajati udeležnim podjetjem možnosti, da bi izključila konkurenco glede znatnega dela proizvodov ali storitev, ki so predmet sporazuma. Morebitne koristne učinke sporazumov mora v postopku dokazati udeleženec sporazuma.

Izjema so tudi sporazumi manjšega pomena, kot jih definira drugi odstavek 7. člena ZPOmK-1 (predvsem se to nanaša na majhen tržni delež).

Omejevalna ravnanja praviloma izhajajo iz poslovodenja družb (pogodb, sporazumov ali dogovorov), ki jih izvaja poslovodstvo,⁴ zato lahko tudi ugotovimo, da so za te kršitve praviloma odgovorni direktorji kot člani organov vodenja ali nadzora. Čeprav se v skladu z drugim odstavkom 263. člena ZGD-1 odgovornost članov organov vodenja ali nadzora za morebitno škodo družbi predpostavlja, naj posebej poudarimo, da se člani organov vodenja ali nadzora ne morejo razbremeniti odgovornosti za škodo, če so kršili konkurenčno zakonodajo, saj je minimum skrbnosti vestnega in poštenega gospodarstvenika (to je kriterij skrbnosti iz prvega odstavka 263. člena ZGD-1) prav ravnanje v skladu s predpisi.

V 9. členu ZPOmK-1 je določena prepoved zlorabe prevladujočega položaja enega ali več podjetij na ozemlju Republike Slovenije. Urad pri ugotavljanju prevladujočega položaja upošteva zlasti tržni delež, možnosti za financiranje, pravne in dejanske vstopne ovire, dostop do dobaviteljev ali trga in obstoječo ali potencialno konkurenco. Zakonska domneva je, da ima prevladujoč položaj podjetje, če je njegov tržni delež na trgu Republike Slovenije višji od 40 %, in da ima dvoje ali več podjetij prevladujoč položaj, če je njihov tržni delež na trgu Republike Slovenije višji od 60 %.

⁴ Poslovodstvo definira ZGD-1 v 10. členu: »Za poslovodstvo se štejejo organi ali osebe, ki so po tem zakonu ali po aktih družbe pooblašteni, da vodijo njene posle ... pri d. d. je to uprava ali upravni odbor in pri d. o. o. je to en ali več poslovodij.«

Zlorabo prevladujočega položaja pomenijo zlasti:

- posredno ali neposredno določanje nepoštenih prodajnih ali nakupnih cen ali drugih nepoštenih poslovnih pogojev;
- omejevanje proizvodnje, trgov ali tehničnega napredka v škodo potrošnikov;
- uporaba neenakih pogojev za primerljive posle z drugimi sopogodbeniki, če je s tem sopogodbеник postavljen v konkurenčno slabši položaj;
- zahteva, da se za sklepanje pogodb sprejmejo dodatne obveznosti, ki po svoji naravi ali glede na trgovinske običaje niso povezane s predmetom teh pogodb.

Pri omejevalnih ravnanjih in zlorabi prevladujočega položaja lahko UVK izvede preiskovalni postopek, v katerem pridobi potrebne podatke in dokumente. Na podlagi zbranega gradiva lahko UVK odloči o obstoju kršitev in z odločbo od podjetja zahteva, da s kršitvijo preneha. V skladu z drugim odstavkom 37. člena ZPOmK-1 lahko UVK z isto odločbo podjetju naloži ukrepe, ki so primerni, da se odpravi kršitev in njene posledice, zlasti odprodajo dejavnosti ali dela dejavnosti podjetja, delitev podjetja ali odsvojitve deležev v podjetjih, prenos pravic industrijske lastnine in drugih pravic, sklenitev licenčnih ali drugih pogodb, ki se lahko sklepajo pri poslovanju med podjetji, zagotavljanje dostopa do infrastrukture. V nujnih primerih, ko obstaja nevarnost težko popravljive škode za učinkovitost konkurence na trgu, lahko UVK med postopkom sprejme začasne ukrepe, zoper katere lahko stranka v treh dneh od dneva njihove izročitve vložiti tožbo, o kateri odloči sodišče brez odlašanja, najpozneje pa v 15 dneh po prejemu tožbe.

Kot je bilo že prej navedeno, običajno pride do teh kršitev zaradi ravnanj posloводства. Toda predvideni zakonski ukrepi in sankcije, ki jih lahko izreče UVK, pa spadajo v pristojnost skupščine (torej družbenikov). Pri tem mislim predvsem na ukrepe odprodaje dejavnosti ali dela dejavnosti, delitev podjetja ali odsvojitve deležev v podjetjih. Ti ukrepi posegajo v statusno organiziranost družbe in zahtevajo tudi spremembo statuta, kar vse spada v pristojnost skupščine družbe. Takšni ukrepi lahko pomembno zmanjšajo vrednost družbe in posledično vrednost delnic ali deležev družbenikov. Nedvomno lahko delničarji sprožijo tudi odškodninske tožbe zoper člane organov vodenja ali nadzora, če so le-ti odgovorni za očitane kršitve.

Za kršitev 6. in 9. člena ZPOmK-1 je določena globa do deset odstotkov letnega prometa podjetja v predhodnem poslovnem letu, kar v prvi vrsti prizadene družbenike zaradi zmanjšanja dobička družbe. Odgovorne poslovodne osebe (direktorji) pa so lahko kaznovane z globo od 5.000 eurov do 10.000 eurov, v hujših primerih pa od 15.000 do 30.000 eurov. Odgovornost članov organov vodenja ali nadzora za kršitev ZPOmK-1 je vsekakor tudi utemeljen razlog za krivdni odpoklic in odškodninsko odgovornost do družbe.

Težava pa lahko nastane tudi, če družbeniki na skupščini ne sprejmejo in potrdijo statusnih organizacijskih sprememb, ki so nujne zaradi odločbe UVK ali zavez, ki jih je družba dala

UVK v skladu z 39. členom ZPOmK-1. Tudi v takšnem primeru družbi grozi globa v višini do deset odstotkov letnega prometa.

4. Koncentracije podjetij

ZPOmK-1 definira »gospodujoče podjetje«⁵ kot tisto podjetje, ki ima neposredno ali posredno:

- večino glasovalnih pravic v drugem podjetju;
- pravico imenovati ali odpoklicati večino članov posloводства ali nadzornega sveta drugega podjetja;
- pravico voditi posle drugega podjetja na podlagi podjetniške pogodbe ali drugega pravnega posla.

»Odvisno podjetje« pa je tisto podjetje, v katerem ima drugo podjetje, to je gospodujoče podjetje, prej navedene pravice.

ZPOmK-1 v 10. členu definira pojem koncentracije:

- združitev dveh ali več predhodno neodvisnih podjetij ali delov podjetij ali
- kadar ena ali več fizičnih oseb, ki že obvladuje najmanj eno podjetje, ali kadar eno ali več podjetij z nakupom vrednostnih papirjev ali premoženja, s pogodbo ali kako drugače pridobi neposredno ali posredno kontrolo nad celoto ali deli enega ali več podjetij ali
- kadar dve ali več neodvisnih podjetij ustanovi skupno podjetje, ki opravlja vse funkcije samostojnega podjetja z daljšim trajanjem.

Po starem zakonu (ZPOmK-UPB2) je bilo v 12. členu natančneje določeno, kdaj je treba priglasiti koncentracijo (skupni letni promet udeleženih podjetij več kot 33.3 mio eurov ali če obsegajo 40 % upoštevne trga). Po novem (42. člen ZPOmK-1) je treba koncentracijo priglasiti, če je skupni promet udeleženih podjetij v predhodnem poslovnem letu na trgu Republike Slovenije presegel 35 mio eurov in je letni promet prevzetega podjetja skupaj z drugimi podjetji v skupini v predhodnem poslovnem letu na trgu Republike Slovenije presegel 1 mio eurov.

Čeprav koncentracija ne dosega prej navedenih pragov, lahko urad najpozneje v 15 dneh od obvestila⁶ udeležena podjetja pozove, da koncentracijo vseeno priglasijo, če imajo skupaj z

⁵ Izraz ni povsem usklajen s terminologijo ZGD-1 in Zakona o prevzemih (ZPre-1). ZGD-1 uporablja izraz obvladujoča družba in tudi ZPre-1 izraz obvladujoča oseba. Lahko pa ugotovimo, da tako obvladujoča družba po ZGD-1 kot tudi obvladujoča oseba po ZPre-1 spadata pod pojem gospodujoče podjetje po ZPOmK-1.

⁶ 24. člen ZPre-1 določa, da mora prevzemnik pred objavo prevzemne ponudbe o tem, da namerava dati prevzemno ponudbo, obvestiti ATVP, poslovodstvo ciljne družbe in organ, pristojen za varstvo konkurence, to je Urad RS

drugimi podjetji v skupini več kot 60% tržni delež na trgu Republike Slovenije. Ločiti je torej treba obvestilo po ZPre-1 in priglasitev po ZPOmK-1.

Koncentracijo je treba uradu priglasiti pred začetkom njenega izvrševanja.

Skrajni rok za priglasitev koncentracije pa je najpozneje 30 dni od sklenitve pogodbe, objave javne ponudbe ali pridobitve kontrole (rok začne teči s prvim od teh dogodkov).

Do koncentracije praviloma pride ob predhodni odločitvi družbenikov na skupščini družbe, ki so izključno pristojni za statusne spremembe družbe in tudi za sklenitev pogodb in drugih pravnih poslov, s katerimi se delniška družba zaveže prenesti najmanj 25 % premoženja družbe (329. in 330. člen ZGD-1).

Prepovedane so koncentracije, ki bistveno omejujejo učinkovito konkurenco na ozemlju Republike Slovenije ali njegovem znatnem delu, zlasti kot posledica ustvarjanja ali krepitev prevladujočega položaja.

Urad presoja koncentracije zlasti glede na tržni položaj v koncentraciji udeleženih podjetij, njihovo možnost za financiranje, strukturo trga, izbiro, ki jo imajo na voljo dobavitelji in uporabniki, ter njihov dostop do virov ponudbe oziroma do samega trga, obstoj morebitnih pravnih ali dejanskih vstopnih ovir, gibanje ponudbe in povpraševanja na upoštevni trgih, koristi vmesnih in končnih uporabnikov ter glede na tehnični in gospodarski razvoj pod pogojem, da je v korist potrošnikov in ne ovira konkurence.

Podjetja ne smejo uresničevati pravic in obveznosti, ki izhajajo iz koncentracije, za katero obstaja obveznost priglasitve, do izdaje odločbe o skladnosti koncentracije s pravili konkurence (44. člen ZPOmK-1). Navedeno se nanaša predvsem na upravljalске članske pravice gospodujočega podjetja v odvisnem podjetju. Konkretno to pomeni tudi, da ne morejo glasovati na skupščini odvisne družbe. Izjemoma lahko UVK na predlog podjetja izda sklep, s katerim dovoli izvrševanje koncentracije v določenem obsegu ali pod določenimi pogoji pred izdajo odločbe, če podjetje v predlogu izkaže, da je takšno izvrševanje nujno potrebno za ohranjanje vrednosti naložbe ali za opravljanje storitev splošnega interesa. Navedena intervencija UVK je nedvomno potrebna, če se skliče skupščina ciljne družbe, saj zaradi odvzema glasovalnih pravic prevzemniku le-ta ne more glasovati in tako drugi delničarji pridobijo nesorazmerni delež glasovalnih pravic glede na svoj delež v družbi. V odvisnosti od dnevnega reda in predvidenih sklepov na skupščini mora UVK skrbno pretehtati svojo odločitev, da ne poruši korporacijskih razmerij v družbi.

za varstvo konkurence. To pomeni, da je urad za varstvo konkurence treba obvestiti o vsakem prevzemu. Obvezo priglasitve koncentracije pa določa ZPOmK-1 in je vezana na določene pragove.

Pri uporabi ZPOmK-1 je treba upoštevati, da ZGD-1 v 527. členu predpostavlja obstoj povezanih družb, če so sicer pravno samostojne družbe v medsebojnem razmerju tako, da ima ena družba v drugi družbi večinski delež, da je ena družba odvisna od druge, da so koncernske družbe, da sta dve družbi vzajemno kapitalsko udeleženi ali da so povezane s podjetniškimi pogodbami. V praksi se najpogosteje pojavlja t. i. dejanski koncern, ki ga definira 530. člen ZGD-1. Dejanski koncern sestavljajo ena obvladujoča in ena ali več odvisnih družb, povezanih pod enotnim vodstvom obvladujoče družbe. Odvisna družba je pravno samostojna družba, ki jo neposredno ali posredno obvladuje druga družba. Domneva se, da je družba v večinski lasti odvisna od družbe, ki ima v njej večinski delež (529. člen ZGD-1). Če večina deležev pravno samostojne družbe pripada drugi družbi ali če drugi družbi pripada večina glasovalnih pravic (večinski delež), se ta družba šteje za družbo v večinski lasti, druga družba pa je družba z večinskim deležem. Kot je bilo že navedeno, pa zakon postavlja domnevo, da je družba v večinski lasti odvisna od družbe, ki ima v njej večinski delež.

ZGD-1 torej povezanost med družbami praviloma veže na imetništvo večinskega deleža ali večine glasovalnih pravic (50 + 1 glas) v drugi družbi. Drugačne deleže pa upošteva ZPre-1, ko določa obvezno javno ponudbo za prevzem. Obveznost dati javno ponudbo nastane, ko ena pravna ali fizična oseba ali povezane osebe pridobijo 25% delež glasovalnih pravic v javni delniški družbi ali družbi, ki ima najmanj 250 delničarjev ali 4 milijone eurov celotnega kapitala. Če prevzemnik v postopku prevzema ne pridobi večinskega deleža v drugi družbi, potem se po ZPOmK-1 še ne šteje za gospodujoče podjetje in tako praviloma še ne govorimo o koncentraciji podjetij.

5. Postopek odločanja UVK

ZPOmK-1 natančneje ureja postopek, po katerem urad odloča. Subsidiarno pa se uporabljajo pravila splošnega upravnega postopka.

V 42. členu ZPOmK-1 je določeno, kdaj je treba uradu priglasiti koncentracijo. Koncentracijo mora vedno priglasiti oseba ali podjetje, ki pridobi kontrolo nad celoto ali deli enega ali več podjetij (npr. prevzemnik). V primeru koncentracije, ki nastane z združitvijo ali pridobitvijo skupne kontrole, morajo skupno priglasiti podjetja, ki se združujejo, ali podjetja, ki skupaj pridobijo kontrolo.

Podjetja ne smejo uresničevati pravic in obveznosti, ki izhajajo iz koncentracije, za katero obstaja obveznost priglasitve, do izdaje odločbe o skladnosti koncentracije s pravili konkurence. Morebitna dejanja, storjena kljub prepovedi, so nična.

Postopek presoje koncentracije se praviloma začne na podlagi priglasitve, lahko pa tudi po uradni dolžnosti z izdajo sklepa o uvedbi postopka, kadar je izkazana verjetnost, da je prišlo do koncentracije, ki je podrejena ZPOmK-1 in je podjetja niso priglasila.

Urad lahko v okviru postopka presoje koncentracije z odločbo prepove podjetjem, pristojnim organom in nosilcem javnih pooblastil uresničevati glasovalne, upravljske, premoženjske in druge pravice in obveznosti, ki izhajajo iz koncentracije, do izdaje odločbe o skladnosti koncentracije s pravili konkurence.

Večina priglasitev je zgolj formalna in vsebinsko ne spada pod presojo urada, zato naj bi urad hitro odločil in le izjemoma posegel po omejevalnih ukrepih. Če urad ugotovi, da priglašena koncentracija ni podrejena ZPOmK-1, oziroma ugotovi, da ni izkazan resen sum o njeni skladnosti s pravili konkurence, z odločbo odloči, da ji ne bo nasprotoval, in izjavi, da je skladna s pravili konkurence.⁷

Šele če urad ugotovi, da je koncentracija podrejena določbam ZPOmK-1 in je izkazan resen sum o njeni skladnosti s pravili konkurence, s sklepom začne postopek.

V prej navedenih treh primerih ZPOmK-1 določa, da mora urad sprejeti odločbo oziroma izdati sklep o začetku postopka v roku 25 delovnih dni od prejema popolne priglasitve.

V določenih primerih ima urad pravico opraviti preiskavo, o čemer odloči s sklepom, katerega vsebino natančneje določa 28. člen ZPOmK-1. Kadar namerava urad izdati odločbo o neskladnosti koncentracije s pravili konkurence, mora priglasitelja seznanimi s povzetkom relevantnih dejstev, o katerih se lahko stranke izjavijo. Primeren rok določi urad in ne sme biti daljši od 45 dni.

Urad mora po zakonu v 60 delovnih dneh od dneva izdaje sklepa o uvedbi postopka:

- izdati odločbo o skladnosti koncentracije s pravili konkurence ali
- izdati odločbo o neskladnosti koncentracije s pravili konkurence in jo prepovedati, če ugotovi, da je koncentracija v nasprotju z ZPOmK-1.

Priglasitelj lahko kar sam predlaga t. i. korektivne ukrepe, s katerimi se odpravi resen sum o skladnosti koncentracije s pravili konkurence.

Če je prišlo do izvedbe ali izvrševanja koncentracije kljub prepovedi urada, lahko urad v koncentraciji udeleženi podjetjem naloži ukrepe, s katerimi se ponovno vzpostavi stanje, ki je obstajalo pred izvedbo koncentracije, zlasti delitev podjetja ali odsvojitve vseh pridobljenih deležev. Ob tem naj posebej opozorimo, da ima delitev podjetja bistveno drugačen učinek na položaj družbenikov kot odsvojitve pridobljenih deležev. V primeru delitve kot statusne spremembe pride do razdružitve prej enotne družbe v dve ali več ločenih družb, v katerih lahko družbeniki ohranijo svoje članske pravice in zaradi načela univerzalnega pravnega nasledstva

⁷ Peti odstavek 46. člena ZPOmK-1 res določa rok 25 delovnih dni za odločitev urada, vendar menim, da lahko v očitnih primerih, ki ne spadajo pod pravila ZPOmK-1, urad odloči v nekaj dneh.

tudi upniki niso v slabšem položaju. Z odsvojitvijo deležev v drugih družbah pa se dokončno izgubijo tudi upravljske in premoženjske pravice v teh družbah.

Za nedovoljene koncentracije in ravnanje v nasprotju z odločbo UVK je predpisana globa do deset odstotkov letnega prometa v koncentraciji udeleženega podjetja skupaj z drugimi podjetji v skupini v predhodnem poslovnem letu. Za odgovorno osebo (direktorja) je predvidena kazen od 5.000 do 10.000 evrov oziroma od 15.000 do 30.000 evrov v hujših primerih.

6. Sodno varstvo

ZPOmK-1 že sam vsebuje nekaj določb o postopku sodnega varstva zoper odločbe urada, sicer pa se subsidiarno uporabljajo določbe o upravnem sporu.

V postopku sodnega varstva odloča Vrhovno sodišče RS v senatu treh sodnikov.

Zadeve v postopku sodnega varstva po ZPOmK-1 so nujne in o njih sodišče odloča prednostno.

7. Sklep

UVK ima zakonska pooblastila, ki lahko pomembno posežejo v pridobljene korporacijske pravice družbenikov in tako tudi porušijo temeljno načelo kapitalskih družb o sorazmernosti članskih upravljskih pravic in kapitalskega deleža v družbi. Prav zaradi tega mora UVK odločati brez nepotrebnega odlašanja in skrbno ter preudarno odločati o odvzemu upravljskih pravic, da s svojim posegom ne ogrozi ravnovesja korporacijskih pravic med družbeniki.